

Att delta i praktisknära forskning inom fritidshemmets kontext

Kristoffer Ackelman och Maria Weiland
Resurscentrum – Lärande och hälsa
KUL26
2026-02-11

Innehåll

- Praktiknära forskning
- Undervisning i fritidshem
- STLS – en samverkansplattform
- Ramprojekt – Undervisning i fritidshem
- Tid för frågor

Praktiknära forskning – vad betyder det?

Praktiknära forskning

Forskningsprojekten tar sin utgångspunkt i lärares utmaningar

Undervisningsrelaterade problem - i relation till lärares, förskollärares och lärare i fritidshems uppdrag och styrdokument.

Forskning *för* och *med* lärare

Lärare, förskollärare och lärare i fritidshem deltar i hela eller delar av forskningsprocessen.

Bedrivs i skolans verksamheter.

Både undervisning och professionalitet utvecklas.

Bedrivs i samverkan

Lärare, förskollärare och lärare i fritidshem samarbetar nära med forskare i gemensamma forskningsprojekt.

Skolforskningsinstitutet (fördelar medel till forskningsprojekt, publicerar forskningssammanställningar etc.).

ULF - Utbildning, Lärande, Forskning (samverkan mellan skolhuvudmän och lärosäten).

Utgår från skolprofessionernas behov av ny kunskap

Lärare, förskollärare och lärare i fritidshem är med och producerar forskning/kunskaper om skolans verksamheter.

Ger tillgång till en ökad mängd forskningsresultat som kan bidra till att utveckla undervisningen och öka elevernas kunskaper.

Exempel – praktiktäna forskningsprojekt

ULF-projekt 2023-2024

Kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer i skolans tidigare år

ULF-rapport Nr 6

Kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer från förskoleklass till mellanstadiet

Rapport: ULF-projekt 2023–2024

Auli Arvola Orlander, Sara Planting-Bergloo & Charlotta Billing

Ett samarbete mellan Stockholms universitet och två grundskolor i Stockholms stad

ULF-projekt 2023-2024

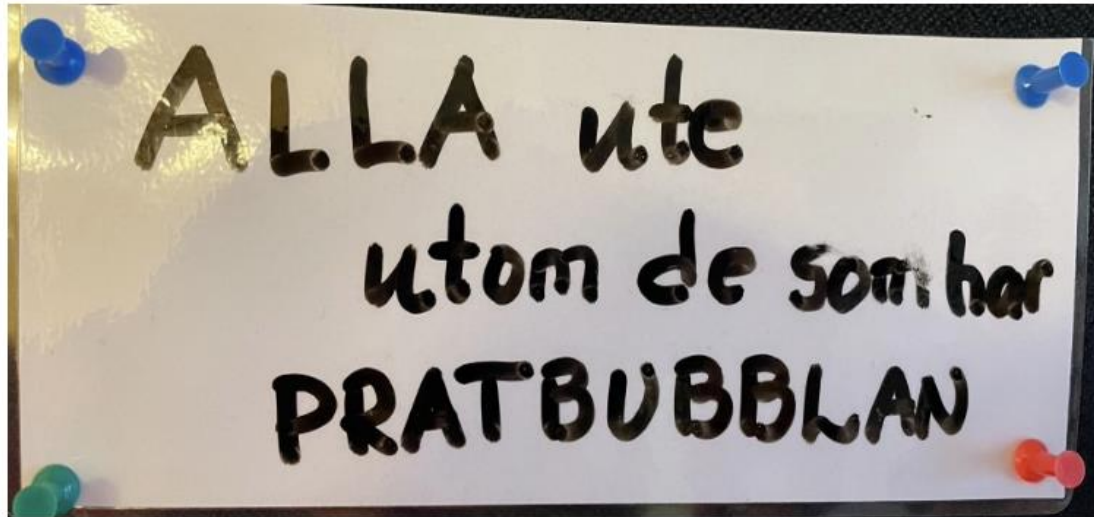

Bild: Foto med information om att "pratbubblan" ska äga rum inom ramen för fritidsverksamheten.

På en av de deltagande skolorna hade eleverna möjlighet att lägga anonyma lappar i en låda med samtalsämnen de var intresserade av att diskutera tillsammans med kompisar och fritidsverksamhetens personal. En gång i veckan ägde "pratbubblan" rum och var ett tillfälle då eleverna och personalen under en timme ägnade sig åt att diskutera olika frågor, ofta relaterade till hbtq, puberteten och kroppen.

Reflektion

I skollagen (2010:800) står det:

”Utbildningen ska vila på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet.”

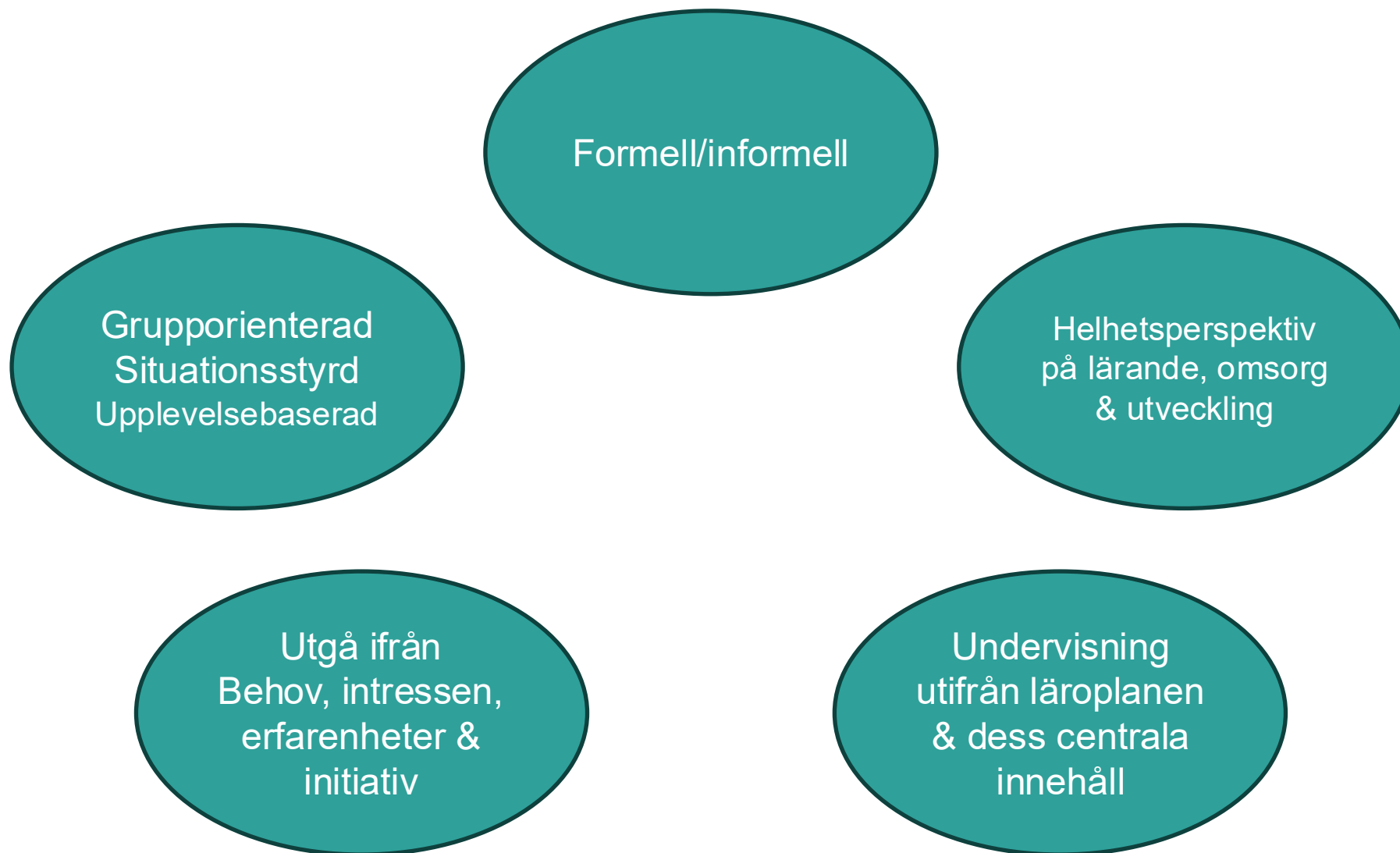
- Vad kan det betyda för fritidshemmets verksamhet?
- Hur gör du för att låta forskning och beprövad erfarenhet ligga till grund för det som du planerar och genomför med eleverna?

Tankar

Beforskade områden inom fritidshemmet?

- Situationsstyrt, upplevelsebaserat, grupporienterat
- Leken
- Sociala relationer och gruppdynamik
- Delaktighet
- Lärmiljö

Vad definierar undervisning i fritidshem?

Exempel kopplat till undervisning

På spaning efter fritidshemmets didaktik
-Elevs och personalens uppfattningar om
undervisning och lärande i fritidshemmet

På spaning efter fritidshemmets didaktik – Elevers och personals uppfattningar om undervisning och lärande i fritidshemmet

Originalartikel
Lena Boström^{1*} & Helene Elvstrand²

Sammanfattning

Forskningsbaserad kunskap om hur elever och personal uppfattar undervisning och lärande i fritidshem är begränsad. Denna artikel riktar söklyset mot denna forskningslucka genom att analysera rita-och-berätta-samtal med 60 elever samt gruppintervjuer med personal i fem fritidshem. Syftet med artikeln är att bidra med insikter om elevers och personals uppfattningar om undervisning och lärande, med fokus på elevernas och personalens beskrivningar samt likheter och skillnader i deras uppfattningar. Den tyska didaktiska triangeln används som teoretiskt ramverk och komparativ tematisk analys som metod. Analysen visar att eleverna betonar aktiviteter och sociala aspekter av lärandet, medan personalen framhåller vikten av en barncentrerad undervisning och balansen mellan planerat och situationsbaserat innehåll. Artikeln ger viktiga insikter för personal och andra aktörer inom fritidshemmet, och bidrar till att utveckla undervisningspraktiken genom att inkludera både elevers och personals perspektiv.

Nyckelord: didaktisk modellering, fritidshemmet, lärande, undervisning

Abstract

Research-based knowledge about how students and staff perceive teaching and learning in School-Age-Educare centres remains limited. This article addresses this gap by employing draw-and-tell conversations with 60 pupils and conducting focus group interviews with staff across five School-Age-Educare Centers (SAEC). The aim of this article is to contribute in-sights into students' and staff's perceptions of teaching and learning, with a particular focus on what emerges in the interplay, as well as similarities and differences in their views. The German didactic triangle is presented as a theoretical lens applying comparative thematic analysis as its methodological approach. The findings reveal that students emphasize activities and the social dimensions of learning, while staff highlight the importance of child-centered teaching and the balance between planned and situational content. This article offers valuable insights for practitioners and stakeholders within SAEC, contributing to the development of educational practice by incorporating both pupil and staff perspectives.

Keywords: didactic modeling, learning, school-age-educare centers, teaching

¹ Mittuniversitet

² Linköpings universitet

*Korresponderande författare:
Lena Boström
lena.bostrom@miun.se

Forskning om undervisning och
lärande, vol. 13, nr 3, 2025, s. 8–28
DOI: [10.52998/forskul.v13i3.44464](https://doi.org/10.52998/forskul.v13i3.44464)
ISSN: 2001-6131

Publicerad: 2025-11-17

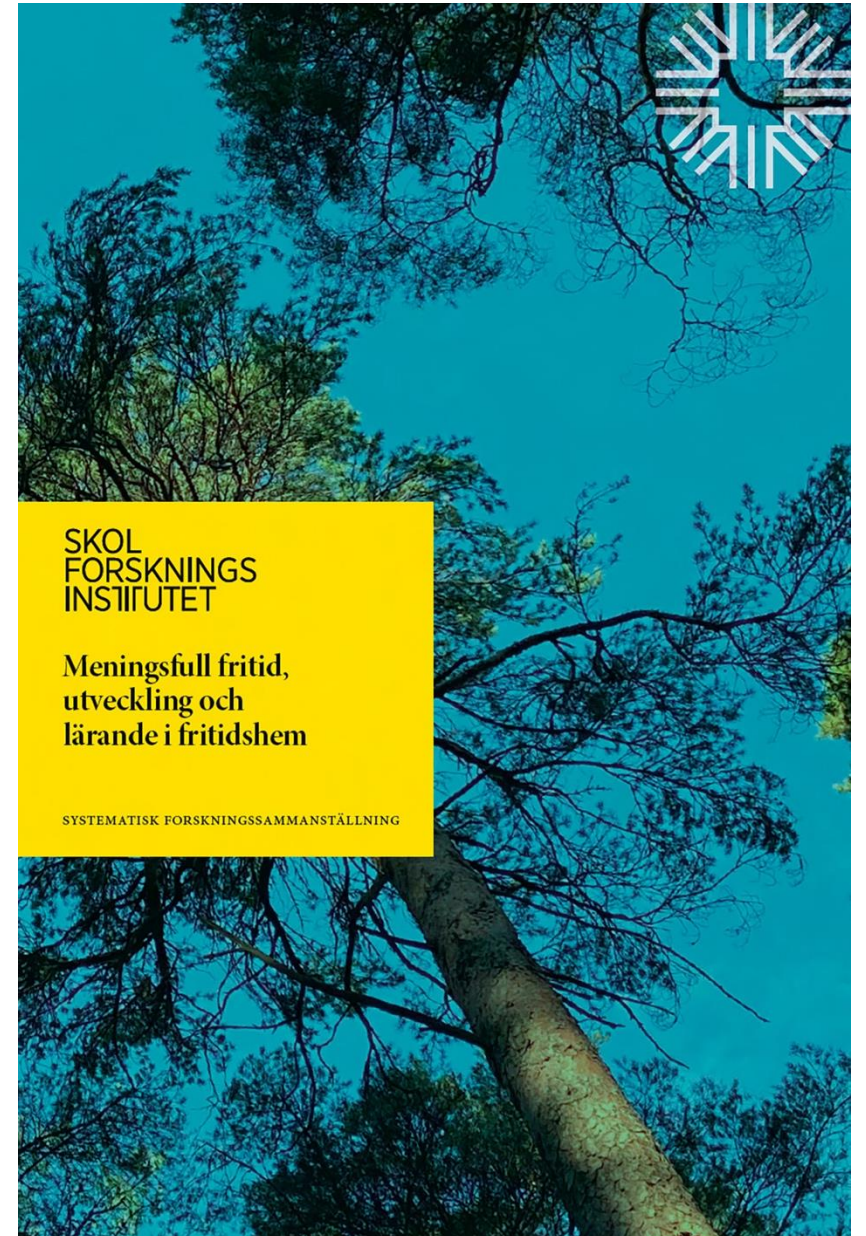
© 2025 Författarna.

Denna artikel publiceras med öppen
tillgång under villkoren i Creative
Commons. Erkännande-licensen
CC BY 4.0, som tillåter användning,
spridning och reproduktion i vilket
medium som helst, förutsatt att
originalverket är korrekt citerat.

Exempel kopplat till undervisning

Meningsfull fritid, utveckling och lärande i
fritidshem (forsknings översikt)

Reflektion

- Vilka områden i fritidshemmets undervisning behöver vi mer kunskap om – och hur skulle praktisknära forskning kunna hjälpa dig att förstå, utveckla eller pröva vidare?

Tankar

STLS

STOCKHOLM
TEACHING & LEARNING
STUDIES

JÄRFÄLLA

Kunskapsskolan

NACKA
KOMMUN

Stockholms
stad

Södertälje
kommun

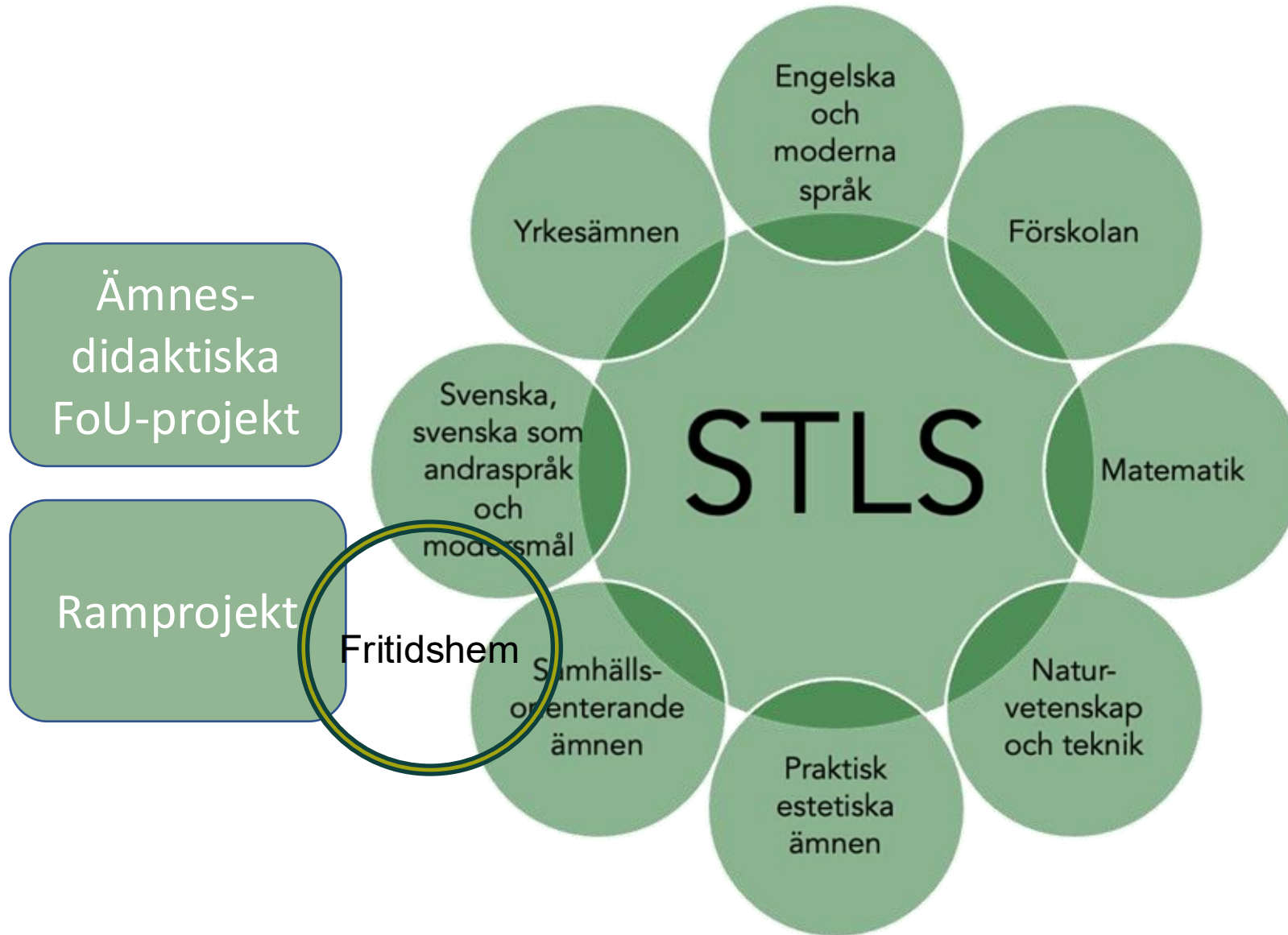
GIH

Stockholms
universitet

**STLS är en plattform för
samverkan kring
undervisningsutvecklande
forskning med syftet *att utveckla
undervisning och kunskap om
undervisning.***

STLS ämnesdidaktiska nätverk

STLS övergripande:

- Styrgrupp
- Vetenskaplig ledning

Nätverken:

- Nätverksledare
- Koordinatorer
- Lärare som deltar i projekt

Ramprojekt undervisning i fritidshem

Projektledare: Magnus Kilger, Stockholms universitet

Fritidshemmets undervisning – barnstyrd, situationsstyrd och målstyrd

Fritidshemmet är en verksamhet som fyller flera centrala funktioner i dagens skola. Undervisning är en viktig del av uppdraget. Men hur tar sig undervisningen i fritidshem faktiskt uttryck i vardagen? **Vill du bidra till att synliggöra den undervisning som redan bedrivs i fritidshemmet – och vara med och utveckla den?**

Projektet riktar sig till lärare i fritidshem som är intresserade av att i samverkan undersöka och utveckla undervisningen i fritidshem. Intresset för fritidshemmets undervisning är ett förhållandevis nytt forskningsområde och studier visar att fritidshemslärare upplever en osäkerhet om vad undervisning i fritidshem egentligen innebär. Tidigare forskning har synliggjort hur fritidslärare använder de olika former för sin undervisning: barnstyrd, situationsstyrd och målstyrd. **Detta projekt kan bidra med att belysa fritidshemmets undervisning i praktiken och utveckla ämnesdidaktisk kunskap för olika former av undervisning i fritidshem.** Dessutom kan projektet synliggöra möjligheter för samverkan mellan olika lärarprofessioner, där de olika pedagogiska kompetenserna tas till vara och utnyttjas för att utveckla elevernas lärande ytterligare.

Villkor

Ämnesdidaktiskt ramprojekt

Deltagare från olika skolor.

Utgångspunkt i forskningsfråga som formulerats i ett ämnesdidaktiskt nätverk inom STLS.

Pågår under ett läsår och deltagande lärare behöver avsätta **en halv dag per vecka**

(nätverk, fredag eftermiddag).

Deltagande måste godkännas av rektor/närmaste chef.

Utbildningskontoret ersätter skolor som har lärare som deltar i STLS ramprojekt enligt med ca 15 000 kr per deltagande lärare/termin.

Digital informationsträff 13 februari kl. 15-16 (samtliga nätverk)

Digital informationsträff 20 februari kl. 9:00-9:30 (ramprojekt fritidshem)

Ansökan

Här lämnar du in din ansökan om att delta i ramprojekt i STLS med start hösten 2026. Information om de ramprojekt som finns att välja på hittar du på www.su.se/stls.

1. Jag som skickar in ansökan heter:

2. Min e-post-adress är:

3. Jag vill delta i följande ramprojekt:

4. Ange din skolhuvudman (kommun eller fristående skola)

5. Rektor har godkänt ansökan:

- Ja
 Nej

6. E-post till ansvarig rektor:

7. Motivera varför du vill delta i ramprojektet:

Din ansökan måste godkännas av din närmaste chef.

Sista dag att skicka in ansökan är den 15 mars.

Ta gärna kontakt med Maria innan ansökan skickas in.

Frågor

Vill du veta mer?

- ULF <https://www.ulfavtal.se/w/ul>
- STLS <https://www.su.se/enheter/stockholm-teaching--learning-studies---stls>
- NPP <https://www.skolverket.se/kompetensutveckling/kurser-och-utbildningar/professionsprogrammet>
- Skolforskningsinstitutet <https://www.skolfi.se/>
- Praktisknära forskningsprojekt, exempel

<https://publicera.kb.se/forskul/article/view/44464>

<https://www.ulfavtal.se/w/ul/nyheter/arkiv/2025-05-02-hur-pratar-vi-med-barn-om-kanslor-och-relationer-ny-forskning-visar-vagen>

<https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:2009151/FULLTEXT01.pdf>

<https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/03004430.2022.2075356>

Frågor? Kontakta gärna oss!

Kristoffer Ackelman

kristoffer.ackelman@skolasodertalje.se

Maria Weiland

maria.weiland@skolasodertalje.se

Södertälje
kommun